

Archeologienota

Heuvelland, Ieperstraat

Deel 2: Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies	2
2.1	<i>Datering en interpretatie onderzoeksterrein</i>	2
2.2	<i>Waardering archeologische vindplaatsen</i>	2
2.3	<i>Impactbepaling</i>	3
2.4	<i>Bepalingen van de maatregelen</i>	4
2.4.1	Kennispotentieel verder (voor)onderzoek	4
2.4.2	Volledigheid van het (voor)onderzoek	4
3	Programma van Maatregelen	5
3.1	<i>Administratieve gegevens</i>	5
3.2	<i>Afbakening zone behoud in situ</i>	5
3.3	<i>Strategie en methode behoud in situ</i>	6
3.3.1	Strategie behoud <i>in situ</i>	6
3.3.2	Technische vereisten uitvoeringswijze	6
3.3.3	Competenties van de uitvoerder	6
4	Lijsten	7
4.1	<i>Plannenlijst</i>	7
4.2	<i>Tabellenlijst</i>	7
5	Bibliografie	8

1 Administratieve gegevens

Algemeen

Naam site	Heuvelland, Ieperstraat
Ligging	Ieperstraat thv. huisnummer 2, deelgemeente Wijtschate, gemeente Heuvelland, provincie West-Vlaanderen
Kadaster	Heuvelland, Afdeling 1, Sectie A, Percelen 687, 741, 742 en 743
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2025-0506
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (2025224)
Bewaarplaats archief	KBR

Actoren

Auteur	Evelyn Schynkel
Betrokken derden	Nvt.

Plangebied

Oppervlakte plangebied	46.800 m ²
Oppervlakte advieszone	Ca. 10.450 m ²
Kartering gewestplan	landschappelijk waardevol agrarisch gebied (901)

Alle in dit document gebruikte plannen zijn afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen¹, tenzij anders vermeld.

¹ GEOPUNT VLAANDEREN 2023 – administratief, historisch, orthofotografisch

2 Gemotiveerd advies

2.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het plangebied is in sterk landelijk gebied gelegen met verspreide bewoning en enkele sites met walgracht. Het terrein werd in de woelige periode van WO I echter danig verstoord. De vele luchtfoto's uit deze periode tonen talrijke bomkraters en een algemeen vernield landschap. Bij eerder archeologisch onderzoek binnen het terrein konden op basis van landschappelijke boringen zulke verstoringen al daadwerkelijk worden vastgesteld. Tussenin deze verstoringen is er wel een intacte bodem vastgesteld tussen 12 cm en 35 cm diepte.

Op basis van de luchtfoto's uit WO I kon bovendien ook vastgesteld worden dat zich een Duitse loopgraaf binnen het plangebied situeert alsook een mogelijke laatmiddeleeuwse site met walgracht.

2.2 Waardering archeologische vindplaatsen

Aan de hand van de historische informatie en het kaart- en fotomateriaal kan met zekerheid gezegd worden dat er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Op een luchtfoto uit 1915 is duidelijk een Duitse loopgraaf zichtbaar die zich binnen de contouren van het plangebied bevindt. Op een luchtfoto uit 1915 is een grote rechthoekige structuur zichtbaar. Deze kan mogelijk afkomstig zijn van een site met walgracht uit de (late) middeleeuwen, al staat deze dan wel niet op de historische kaarten aangeduid. Anderzijds kan het ook een perceelindeling betreffen.

Het plangebied is gelegen aan de samenvloeiing van de Diependaalbeek en de Klijtebeek, aan de rand van een heuvelrug. Zulke locaties hebben in het verleden altijd al een zeer sterke aantrekkingskracht uitgeoefend op de mens om zich te vestigen. Bodemkundig onderzoek heeft echter uitgewezen dat een groot deel van het plangebied zeer natte bodems betreft en zich dus nog in de beekvallei bevinden. De hogere en drogere en dus meer geschikte bodems situeren zich meer in het zuidoosten van het plangebied. Eerder archeologisch onderzoek door middel van boringen heeft echter uitgewezen dat de bodem binnen het plangebied al in enige mate is verstoord door de impact van bomkraters uit WO I. Bijgevolg is de trefkans op intacte steentijdsites dan ook als zeer klein in te schatten. Sporensites uit de overige periodes, gaande van de metaaltijden, over de Romeinse periode tot de middeleeuwen en late middeleeuwen, kunnen tussen de bomkraters door wel nog bewaard zijn. Het landschappelijk bodemonderzoek op de drogere bodems heeft namelijk uitgewezen dat er tussen de verstoringen door wel nog een intacte bodem met een B-horizont bewaard is gebleven. Bij onderzoek in de ruime omgeving werden echter nog geen sporen uit deze perioden aangetroffen, maar dit kan te wijten zijn aan de stand van het onderzoek, aangezien nog niet heel veel gravend onderzoek werd uitgevoerd. De verwachting op het aantreffen van sporen uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen wordt dan ook als middelmatig ingeschat in het zuidoosten van het plangebied en als laag in het noordwesten van het plangebied. De verwachting voor sporen uit de late middeleeuwen en postmiddeleeuwen wordt daarentegen als heel hoog ingeschat over het gehele plangebied, aangezien er een mogelijke site met walgracht aanwezig is binnen het plangebied.

Naast de reeds vastgestelde Duitse loopgraaf is de verwachting voor verdere sporen uit WO I ook als zeer hoog in te schatten voor het gehele plangebied. Daar dient ook rekening te worden gehouden met mogelijke bomkraters die als veldgraf werden gebruikt.

2.3 Impactbepaling

Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein een reliëfwijziging. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

De natuurlijke afwatering is niet optimaal, waardoor er na regen zeer drassige plekken ontstaan en deze langdurig op het veld blijven door afwezigheid van een afwateringsstructuur. Het perceel heeft van oorsprong een afwatering naar de nabijgelegen grachten en die afwatering blijft ongewijzigd. Door de reliëfwijziging zal er extra sponscapaciteit worden gecreëerd bij hevige neerslag en een beter wortelstelsel wat resulteert in een beveiliging van de gewasgroei bij latere droogte.

In eerste instantie zal er een afgraving plaatsvinden over een oppervlakte van 21.050 m². De teelaarde wordt verwijderd en op een hoop gestockeerd. Vervolgens wordt een zone van ca. 19.000 m² opgehoogd met aangevoerde grond. Na de werken wordt de teelaarde opnieuw op zijn oorspronkelijke plaats gespreid, waardoor de bodem zijn vruchtbaarheid behoudt. In het westen wordt een wadi gepland met een oppervlakte van ca. 700 m² en een diepte van maximaal 100 cm.

Impactanalyse

Onderstaand wordt een schematisch overzicht gegeven van de impactdieptes die de werken met zich mee zullen brengen. Hierbij dient rekening te worden gehouden met een buffer van 20 cm bovenop de geplande ingreep bij de wadi. Het is namelijk waarschijnlijk dat de ondergrond onmiddellijk onder de geplande werken eveneens in enige mate geroerd zal worden door invloed van werfverkeer, weersomstandigheden, drukverschillen en dergelijke meer. Deze buffer dient niet toegepast te worden bij het afgraven van de teelaarde, omdat er op de afgegraven stukken niet met zwaar materiaal gereden zal worden.

Tabel 1: Overzicht geplande werken en hun impactdieptes

Ingrep	Oppervlakte	Impact
Afgraving teelaarde	20.350 m ²	Afhankelijk van de plaatselijke dikte van de bouwvoor.
Wadi	700 m ²	Max. -130 cm

2.4 Bepalingen van de maatregelen

2.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

Het kennispotentieel wordt bepaald door een confrontatie van de archeologische verwachting met de gekende verstoringen in combinatie met impact van de geplande werken.

- De verwachting voor het aantreffen van intacte steentijdsites is zeer laag. Er is een middelhoge verwachting voor de periode van de metaaltijden tot en met de middeleeuwen in het zuidoostelijke deel van het terrein en een lage verwachting in het noordwestelijke deel van het terrein. Er werd reeds vastgesteld dat er een mogelijke site met walgracht aanwezig is in het westelijke deel van het terrein. De verwachting op verdere sporen uit de late middeleeuwen is dan ook hoog. Uit WO I werd een Duitse loopgraaf vastgesteld binnen het plangebied. De verwachting op het aantreffen van andere sporen uit WO I is ook zeer hoog.
- Grote delen van het plangebied zijn mogelijk al danig verstoord door talrijke beschietingen uit WO I. De bodem tussenin deze bomkraters is echter wel intact bewaard.
- De werken worden enkel uitgevoerd in de noordwestelijke zone van het terrein. Over de hele zone zal de teelaarde worden afgegraven met een diepte afhankelijk van de diepte van de bouwvoor die schommelt tussen 12 cm en 35 cm. Op de afgegraven zone zal niet worden gereden. In de uiterste noordwestelijke hoek wordt een wadi gepland tot maximaal 1 m diep. Deze raakt slechts nauwelijks de mogelijke walgracht, maar niet de Duitse loopgraaf. Bovendien is de oppervlakte eerder beperkt (700 m²) en L-vormig.

Wanneer deze argumenten samen worden bekeken kan er gesteld worden dat er bij de afgraving van de teelaarde geen archeologische waarden geraakt zullen worden en deze in situ bewaard kunnen blijven, omdat er niet op de afgegraven zone gereden zal worden bij de ophoging ervan. Er valt dan ook geen kenniswinst te boeken. De wadi wordt gepland in een zone waar nog geen archeologische waarden gekend zijn en situeert zich bovendien in een minder gunstige zone met een lage verwachting voor oudere sporen vanaf de metaaltijden tot de middeleeuwen. Het betreft daarnaast een kleine oppervlakte in een L-vormige zone, waardoor kenniswinst heel beperkt zou zijn.

2.4.2 Volledigheid van het (voor)onderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er voldoende informatie over de aanwezigheid van een archeologische site, met de vaststelling van een Duitse loopgraaf en een mogelijk laatmiddeleeuwse site met walgracht. Het kennispotentieel kon echter ook voldoende bepaald worden, waarbij er geen kenniswinst te boeken is en de reeds gekende waarden in situ bewaard kunnen blijven. Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek² is verder vooronderzoek niet aangewezen.

² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

3 Programma van Maatregelen

3.1 Administratieve gegevens

Naam site	Heuvelland, Ieperstraat		
Ligging	Ieperstraat thv. huisnummer 2, deelgemeente Wijtschate, gemeente Heuvelland, provincie West-Vlaanderen		
Kadaster	Heuvelland, Afdeling 1, Sectie A, Percelen 687, 741 en 742		
Coördinaten	Noordwest:	x: 45575,65	y: 166675,67
	Noordoost:	x: 45700,99	y: 166675,67
	Zuidwest:	x: 45575,65	y: 166538,20
	Zuidoost:	x: 45700,99	y: 166838,20

3.2 Afbakening zone behoud *in situ*

De zone waar zich de mogelijke walgracht van een middeleeuwse tot laatmiddeleeuwse site en een Duitse loopgraaf situeert, kan bij de afgraving van de teelaarde volledig *in situ* bewaard blijven over een oppervlakte van ca. 10.450 m².

Plan 1: Afbakening van de advieszone voor behoud in situ op de meest recente orthofoto van 2024 (digitaal; 1:1; 23.05.2025)

3.3 Strategie en methode behoud *in situ*

3.3.1 Strategie behoud *in situ*

De afgraving van teelaarde gebeurt tot op de diepte waarop de bouwvoor aanwezig is zal maximaal 30 cm bedragen. Daarbij zal vervolgens op de afgegraven zone niet meer worden gereden. De aangevoerde grond wordt vervolgens met een kraan aangebracht die aan de kant staat en niet op de afgegraven zone komt. Ten slotte wordt door middel van een bulldozer die bovenop de ophoging staat, de aangevoerde grond verder uitgespreid.

3.3.2 Technische vereisten uitvoeringswijze

Voor de uitvoering van de werken dienen de volgende uitvoeringswijzen te worden aangehouden:

- Afgraven van de teelaarde gebeurt met een graafmachine voorzien van een GPS, waarin het huidige niveau en/of de afgraafdiepte is ingegeven. Daarbij wordt vermeden dat plaatselijk dieper wordt afgegraven
- Afgraven en aanvoer van grond tijdens een droge periode. Dit voorkomt rijsporen door zware machines. In natte omstandigheden zijn diepe rijsporen onvermijdelijk. Dit moet ten allen tijde worden vermeden, zodat de archeologische structuren, gelegen net onder de ploeglaag, niet worden vernield.

3.3.3 Competenties van de uitvoerder

De aannemer beschikt over een graafmachine met ingebouwde GPS waar op voorhand de huidige maaiveldhoogtes worden ingeladen.

4 Lijsten

4.1 Plannenlijst

Plan 1: Afbakening van de advieszone voor behoud in situ op de meest recente orthofoto van 2024 (digitaal; 1:1; 23.05.2025) 5

4.2 Tabellenlijst

Tabel 1: Overzicht geplande werken en hun impactdieptes..... 3

5 Bibliografie

GEPUNT VLAANDEREN, 2023. Catalogus. Available at:
<https://www.geopunt.be/catalogus>.